

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

Maribor, dne 7 septembra 1922

56. letnik.

Naša gladna Rusija.

Ko je od celega sveta osovraženo, zaprto in oblegano Rusijo obiskala bela smrt strašne lakote, so zavpili vladni listi: glejte, posledice boljševizma! — in hoteli so, da prevpijejo zgodovino, ki poroča, da je Rusija vsled prirodnih nesreč tudi čisto stradala, ko je vladal še car — največji prijatelj beograjske vladne gospode. Ko je ves svet spoznal človečansko dolžnost, da pomaga gladnemu rusкому narodu, je vstal zastopnik beograjske vladne gospode v Ženevi ter izjavil v imenu onih, ki so ga poslali: niti pare za gladno Rusijo radi boljševikov — in vladni listi so se znova pobahali z blagostanjem naše zemlje. Zemlja pa bi po božjih in človeških pravicah prerodila samo one, ki jo obdelujejo in ker imamo na naši rodovitni in dobri jugoslovanski zemlji toliko ljudi, ki nočejo delati, temveč na račun delavnega ljudstva razkošno živeti, se že od davno mnogim našim pokrajinam pripravlja nesreča in bela smrt nalik nesrečnim pokrajinam Rusije, četudi imamo režim, ki se šteje med prve zmagovalce pariških političnih krogov ter iz dna duše svojih predstavnikov sovražni delavski razred, ki je prevzel oblast v Rusiji.

Iz vseh kotov, iz vseh krajev Bosne, Dalmacije in Črne gore prihajajo strašni in obupni glasovi o pomanjkanju in lakoti. V Dalmaciji je suša in vročina, kakršne najstarejši ljudje ne pomnijo, uničila vso žetev in sedaj hočejo uničiti še trto in oljko, ki sta obetali vsaj srednje vrste pridelke, druge pokrajine pa so že od nekdanj siromašne, sedaj samo še v večji meri ter navezane na pomoč iz drugih krajev in tako vidimo, kako bela smrt lakote in pomanjkanja vedno dalje razpenja svoja krila. Kdo naj pomaga, kdo odgovarja? — Vlada, saj ona edina pred celim svetom trdi, da je sedanja ruska vlada kriva ruske nesreče, zato naj pa sedaj svojo sposobnost pokaže v domači narodni nesreči.

Kaj je doslej storila? — Moke ni bilo na trgu, ker so žito pokupili veletržci in velemlinarji, ona se pa z bankirji, veletržci in velemlinarji posvetuje radi dragine, kmetu ovira trgovino in promet njegovih pridelkov, zvišuje mu davke, nakup in prodajo najpotrebnejših stvari, celo monopolskih, daje v roke bankam in veletržcem, trošarino na prve življenske potrebščine de lovnege sveta in malega človeka neprestano povišuje in ob pohodu bele smrti na naše ozemlje se posvetuje samo z onimi, ki imajo dobiček ob narodnem pomanjkanju in trpljenju.

Kaj sledi iz tega? — Denarja ni za nabavo prehrane. Narod ga nima, banke ga nimajo, veletržci nočejo posoditi, ker so svoje gotovine porabili za nakup poljskih pridelkov, ki jih sedaj še prikrivajo, da jih ob ugodnem času z najvišjimi cenami vržejo na trg. Davčni vijak je preskrbel, da je kmet moral oddati svoje pridelke tudi najhujšim spekulantom, da zadosti vsem onim, ki neprestano tirjajo od njega gotov denar. Spekulanti na vladi in beograjskem trgu so dobro vedeli za solidarnost ali vzajemnost delovnih slojev, vedeli so, da bi kmet najrajši dal vse svoje pridelke ročnemu mestnemu delavcu in da se to ne zgodi, so kmeta tako obremenili, da mora dajati svoje pridelke onemu, ki daje za to največ gotovega denarja, ročne delavce po mestih so pa itak že z obznanami ponižali na brezpravno rajo, ki ne bi smela za krvavo delo svojih rok za-

htevati dovoljnega zaslužka — oziroma plačila za najskromnejše življenske potrebe sebi in družini.

Vse podpirne in pomožne akcije in društva, ki jih je Evropa poslala v Rusijo, so na mestu ruske nesreče morale izjaviti, da je ruska vlada vsaj preskrbela, da se pomoč hitro in varno pošlje na najpotrebnejša mesta, pri nas pa promet ne more po zaslugah svoje vlade na noben način zvezati sestranih pokrajin z onimi, ki bi se lahko pomagale, če ne po vladnem, vsaj po zasebnem nagibu. Vsa prehrana, ki še mimo vseh verižnikov in bankirjev pride na trg v eni in drugi pokrajini, se ne more izvažati v kraje lakote in nesreče, ker ni vlakov, lokomotiv in avtomobilov —

V dobi strahu in obupa med najširšimi narodnimi sloji so šli ministri na počitnice v domače in tuje drage toplice. Tu in tam še pride ta in oni, da se posvetuje z onimi, ki samovoljno upravljajo z narodno imovino, glede nerednega prometa so odločili samo to, da se v Beogradu sedaj v najkrajšem času zgradi prometno-upravna palača za 240 milijonov kron in to je vse v času, ko imamo — gladno Rusijo na osvobojenem in ujedinenem ozemlju, ki je pa pod samovoljno vlado beograjske vladno-trgovske porodice.

Pogubonosno ministrovanje g. Pucija.

Vsi naši ministri se mudijo po najdražjih letoviščih, kopališčih ali pa na političnih rajzih. V Beogradu zastopa ministrskega predsednika Pašića in celo vlado policijski minister g. Timotijević. Temu gospodu Timotijeviću prihajajo iz vseh, glede prehrane pasivnih krajev pritožbe o pomanjkanju kruha — o lakoti in tem strašnim poročilom so dostavljene prošnje o skorajšnji odpomoči od strani vlade, sicer bo narod začel umirati od gladi, kot se je to godilo lansko leto po nekaterih ruskih gubernijah.

Zagrebski »Jutarnji list« javlja, da se ukvarja ta naš v Beogradu ostali ministrski predstavitelj vlade z načrtom: Prepovedati pečenje belega kruha, da bo postal črni cenejši, kot to delajo v Franciji. Torej v naši skoz in skoz agrarni državi se bo moralo po malomarnosti poljedelskega ministra Pucija prepovedati izdajo belega kruha, da bodo širši in ubožnejši sloji našega naroda sploh imeli skorjo črnega kruha za pod zob.

Skozi celo letošnjo pomlad in poletje je razglašal g. poljedelski minister Pucelj o najugodnejšem izidu letošnje žetve; a ko je bila žetev končana, se je službeno razglasilo, da stoji Jugoslavija pred vrati gladi. Gospod minister Pucelj je podal o eni in isti letošnji žetvi dve čisto nasprotni poročili: o izobilju žetve in o gladi, ki preti letošnjo zimo in pomlad naši državi.

Tajnost, čisto si nasprotujočih Puceljevih poročil o letošnji žetvi je prav lahko uganiti ter razvozljati.

Najprej je g. Pucelj razglasil, da je žetev dobra. Koj po teh poročilih o izobilni žetvi so začeli beograjski spekulanti nakupovati po Bački ceno žito, in ko so bile beograjske žitne zaloge polne, pa se je spustila v javnost vest, da je žetev slaba in da nam preti glad. Posledica ravnokar povedanega je bila: naglo dviganje žitnih cen, porast cen staremu žitu, strah pred pomanj-

kanjem med delavskimi sloji, zahteve povišanja plač, grožnje s štrajki itd.

Ko je beograjska vlada videla, da stojimo glede prehrane v zelo nevarnem položaju, je šla na oddih — ze drugimi ministri tudi g. Pucelj, ki prepušča sedaj vso prehranjevalno odgovornost svojemu načelniku oddelka za obdelovanje zemlje gosp. Rad. Nešiću. Kakor hitro se je povzpela cena moki od 22 na 29 K 1 kg, je čutil Pucelj zastopnik Nešić potrebo, da spregovori tudi on odločilno besedo o letošnji žetvi. G. Nešić razglašal po Puceljevem naročilu: Letošnja žetev je dobra in nam ne preti prav nobena nevarnost pomanjkanja ali gladi. To svojo trditev je poskusil g. Nešić dokazati tako le: Po službeni statistiki je vrgla letošnja žetev 100 tisoč vagonov žita, 32.000 vagonov ječmena, 10.000 vagonov rži, 30.000 vagonov ovsu in 130.000 vagonov koruze (ki še stoji), torej 302.000 vagonov zrnate prehrane. Vse te, ravnokar omenjene žitne vrste so obrodile na zasejani površini 4.480.000 hektarjev. Zgorajne številke je objavil g. Nešić in sklenil svoj razglas s sigurno verodostojno trditvijo: Pridelani stotisočeri vagoni žitne prehrane bodo zadostovali, da se dovoljao prehraniti v naši državi človek in domača žival.

Ako pa primerjamo mi žetvene podatke g. Nešića z lansko žetveno statistiko, vidimo, kako nas je prevrnil Pucelj namestnik g. Nešić.

Leta 1921 je bilo zasejanih 2.280.000 hektarjev, a žetev je vrgla 402.000 vagonov zrnate prehrane. Letos je bilo 200.000 ha več osevin kot lani, a za 100.000 vagonov manj nažetega žita. Iz tega sledi, da je statistika g. Nešića lažna.

Treba pa pribiti, da g. Nešić ni samo razglasil, da imamo letos dovolj zrnate prehrane za domačo vprabo, ampak mi posedamo na tisoče vagonov tudi za izvoz. Nastane sedaj vprašanje: Kako je prišel g. Nešić do zaključka, da bi mi letos lahko izvažali žito?

Naša država rabi za seme 84.000 vagonov raznih žit, ako odštejemo te vagone, ki so za seme, od letošnje pridelke 302.000 vagonov, nam preostane za prehrano in izvoz 218.000 vagonov. Ker pa mi rabimo še mnogo, mnogo več, znači to dejstvo, da nam preti pomanjkanje.

Od mnogo večjega lanskega pridelka je bilo izvoženih 41.800 vagonov raznih žitnih vrst, a letos smo pa našli 100.000 vagonov manj od lani. Tudi ako upoštevamo to, da se je nekoliko žita še uvozilo iz Rumunije, Amerike in nekaj semenjskega zrnja iz Čehoslovaške, se mora vsak trezno in razno misleč človek začudene vprašati: Kako je mogel priti g. Nešić do zaključka, da imamo dovolj zrnate prehrane za domačo vprabo in še za izvoz? Toliškega neznanja glede poljedelstva, kakor ga je p. b. g. Nešić, ga ne bi noben slovenski bajtar.

Vladna poročila o izidu letošnje žetve se vedno menjujejo: enkrat so dobra, drugič slaba, a iz raznih pokrajin naše države pa prihajajo neprestano poročila o lakoti. Minister pravde dr. Lazar Marković se je mudil v Bosni in Hercegovini, kjer se je prepričal na licu mesta o strašno bednem stanju, ki že vlada po Bosni in Hercegovini. Gospod Marković je tudi sporočil v Beograd, da je bila suša po Bosni in Hercegovini strahotna, uničila je skoro vse, a najbolj glavno bosansko-hercegovsko prehrano — koruzo. Krog Trebinja v Hercegovini, javlja g. minister Marković, je našel kmete,

Cigareta, smodka in pipa.

(Čuden, pa poučljiv razgovor.)

Res je, da sem tisti večer malo preveč naložil v prijateljevi kleti in da sem zelo pozno in sam ne vem, kako prišel domov, pa vsekakor je in ostane čudno, kar sem tisto noč doživel.

Pozno je torej že bilo, ko sem se vlekel po stopnicah svoje stanovanje in po temni predsobi pritaval v knjižnico in ne v spalnico, nega ne vem.

Tipal sem po žepih za užigalicami. Luč sem si hotel narediti, čeprav je sijal mesec skozi okno.

«Kje so moje užigalice?» sem godrnjal in trdovratno iskal. «Dobro vem, da sem kadil v kleti, kadil vse vprek, cigare, cigarete — brrrr, škoda, da pipe nisem imel seboj —, in dobro vem, da sem jih vtaknil v žep, — vtaknil v — žep —. Hm —!»

Našel sem mesto užigalic dve cigareti in dragoceno smotko, ki mi jih je podaril dobri prijatelj, — sam kadim le pipo — in nevoljno sem jih vrgel na svoj »žgavni oltar«, kakor pravim svoji kadilni mizici. Tipal sem na tipal, nazadnje pa so mi leno običale roke v hlačnih žepih, zamislil sem se bogve kam, se sesedel na stol, pokimal, vzdihnil in zadremal —.

Tanek glas me je prebudil.

«Hi hi hi!» se je nekdo zasmeljal poleg mene.

Ozrl sem se.

Glej čudo —!

Čarobna, rahla svetloba se je razlivala po žgavnem oltarju. Na robu plošče sta sedeli dve vitki gospo-

dični v kratkih belih krilih, za las podobni cigaretam, z drobnimi ročicami sta se držali za ramena in s tenkimi nogicami sta bingljali preko roba mizice. Fine cigarete sta držali med kazalcem in sredincem in jih od časa do časa nesli k ustom. Ob škattli vžigalic je udobno in bahavo stonel trebušast gospod, dva palca dolg, rdečega, polnega obraza, z zlato verižico preko rejenege trebuha, in s slastnim uživanjem in umerjeno premišljenostjo je kadil debelo smotko in spuščal modrikaste obročke v zrak.

In tamle, nekoliko v stran, glej, tam je sedel sključen dedec, sivih las in sive brade, na kolena si je naslanjal komolec, zamišljeno je zrl predse, z levico pa si je tiščal med zobe pipo-nosovko ter počasi in trezno vlekel iz nje goste oblake sivkastega dima.

«Hi hi hi!» se je nasmejala cigareta. «Kako nas je vrgel po mizi! Se sedaj me vse kosti bolijo in moje krasno belo krilce je vse pomeckano!»

«Vidi se, da ne mara žensk, tale človek!» ji je odgovorila tovarišica. — «Ampak, glej, — družbo imava!» je šepnila prijateljici na uho.

«Pa res! O, — star znanec! — »Dober dan gospod Smotka! Kako ste pa vi prišli sem?»

«He he!» se je nasmešnil trebušar. «Sam ne vem, kako je bilo. Sem po mizi me je treščil, da mi je počil šiv na suknji tule —.

«Prijatelj in zvest tovariš tega človeka, — kajne?»

«Ne, njegov prijatelj pa nisem. Ne maram takih beračev!»

«Beračev —?» sta se čudili.

«Seveda. — Denarja nima nič. Lastnoročno sem

pretipal njegovo mošnjo, ko sem ležal v žepu. Prazna je bila. In po tej okolici soditi, je ta človek kak pisar ali pisatelj ali učenjak in taki ljudje že nekdaj niso imeli nič, sedaj po vojni pa imajo še manj. S takimi ljudmi ne obćujem».

«Seveda, seveda!» je dejala prva cigareta. «Tudi midve sva iz boljše hiše in navajene boljše družbe.»

Vabeče sta namežikovali bogatemu gospodu in se mu pomaknili bliže. Rdeči, mastni obraz se mu je razlezel v dobrovoljne gube in vljudno je naredil prostor.

«Prosim, gospodične! Človeku ni dobro samemu biti in takele brhke stvarce vedno rad gledam, poseben ob —.»

«Huj!» je vzkliknila druga cigareta. «Kaj pa tamle sedi —? Če se prav ne motim —. Fej, smrdljivi dedec Pipa! Da naju ne opljuva —!»

S prezirljivim pogledom je ošinila starega moža, si privila krilo bliže k telesu in se vidno odmaknila.

«Kako neki pride stari slinasti cmulež v našo družbo? — Ah, neprijetno! Smrdeli bova po tobaku —! He, dedec! Kaj pa delate tu?»

Mož je pogledal kvišku, odprl usta, pa si premislil. Pljunil je po mizici, da sta gospodični prestrašeni kriknili in se še dalje odmaknili, si z živčkom počehljali sive brke in molče spet vtaknil pipo med zobe.

«Njegov prijatelj!» je malomarno dejal gospod Smotka in črez ramo pogledal po piparju.

«Je videti!» sta mu potrdili cigareti.

«Pustimo ga pri miru!» sta pravili. «Saj imava tule elegantnega, finega kavalirja!»